

Okta, guokte vai máŋga giela?

-Ett, to eller flere språk?

Mánáid guovttegielat ovdáneami birra, mas sámeigiella deattuhuvvo

Om barns tospråklige utvikling med hovedvekt på samisk språk

*“Oahpahit mánnái sámegiela lea stuorimus
skeaŋka maid váhnen/váhnenovddasteaddji
sáhtta mánnái addit.”*

*“Å overføre samisk språk til barnet er en av de
største gavene du som foreldre/foresatte
kan gi ditt barn.”*

Gáldut / Kilder:

Giella siellan / Språk i vuggegave

Høigård A./Mjør I./Hoel T: Fáddághiha mánáidgárddiid giellabirrasa ja giellanannema birra / Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen. Kunnskapsdepartementet 2009

Koss, M.M/Platou, F.S: FORELDRE som ressurs i språkutvikling og STIMULERING. Bredtvet kompetansesenter 2011

Valvatne H./Sandvik M: Barn, språk og kultur. Cappelen 2007

Øzerk K./Juuso R: Pedagogalaš jurddagirji guovttegielalaš mánáidgárddiide / Pedagogisk idebok for tospråklige barnehager. Sámi oahpahusráđđi / Samisk utdanningsråd 1999

GIHPA GUOVTEGIELALAŠVUOĐA BIRRA

Sámi lohanguovddáš ja davvi Statped leaba ilus go beassaba dan gihppaga addit buohkaide geat beroštit mánáid guovttegíelat ovdáneamis. Gihppagis deattuhuvvo sámegeiella ja sámi-dáru/dáru-sámi guovttegíelat ovdáneapmi mánáin.

Sámegeiella lea minoritehtagiella mii dárbbáša doarjaga vai seaillohuvvo ja ovdánahttojuvvo. Vuodđu mánáid giella-ovdáneamis dahkko mánáidgárdeagis. Lea dárbbášlaš máhttit geavahit giela go earáiguin galgá gulahallat ja ovtastallat. Go váhnemiin lea iešguđetge eatnigiella sáhhtá eahpesihkarvuohta čuožžilit galget go iešguđetge giela hupmat mánáiguin. Ollesolbmoss lea dehálaš rolla mánáid gielloahpahusas. Mánáin lea stuora kapasitehta oahppat mánja giela jus sis lea vejolašvuohta geavahit gielaid. Dan dihte ferte dien agis buot vejolašvuođaid geavahit stoahkat gielain. Lea riggodahkan máhttit sihke sámegeiella ja dárogeiella.

BROSJYRE OM TOSPRÅKLIGHET

Nasjonalt senter for samisk i opplæringa og Statped nord er glad for å kunne gi denne brosjyren til alle som er opptatt av tospråklig utvikling hos barn. Brosjyren har fokus på samisk språk og samisk-norsk/norsk-samisk tospråklig utvikling hos barn.

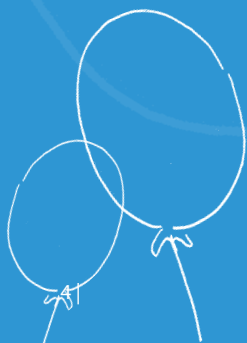
Samisk er et minoritetsspråk som behøver støtte til å bevares og utvikles. Den grunnleggende språkutviklingen skjer i barnehagealderen. Å kunne bruke språk er helt nødvendig i kommunikasjon og samspill med andre. Når foreldre har ulike morsmål kan det oppstå usikkerhet om de skal snakke ulike språk med barna. Voksne har en viktig rolle i barns språkutvikling. Barn har stor kapasitet for å lære flere språk dersom de får mulighet til å bruke språkene. Ta derfor vare på alle mulighetene for lek med språk i denne alderen. Det er en rikdom å kunne både samisk og norsk språk .

MÁŅGA GIELA - LEA RIGGODAT!

- **Giella lea oassi min identitehtas ja min ruohtta-siin, ja lea deháleamos reaidu gulahallamis.**
- **Guovttegielat ovdáneamis ovdánit goappašat gielat, ja nanneba nubbi nuppi.**
- **Mađi eanet gielaid máhttá, dađi álkit šaddá oahppat ođđa gielaid.**
- **Sis geat máhttet mánga giela lea eallimis stuorát válljenmunni oahpuid ja bargguid dáfus.**
- **Servodagas lea dárbu olbmuide geat máhttet sihke sámegiela ja dárogiela, ja maddái eará gielaid.**

FLERE SPRÅK – EN BERIKELSE

- Språk er en del av vår identitet og våre røtter, og er det viktigste redskapet i kommunikasjon.
- Ved tospråklig utvikling vil begge språkene bli utviklet, og støtte hverandre.
- Jo flere språk en kan, jo lettere blir det å lære nye språk.
- De som kan flere språk får større valgfrihet i forhold til utdanning og jobb.
- Samfunnet har behov for både samisktalende og norskstalende, og andre språk.

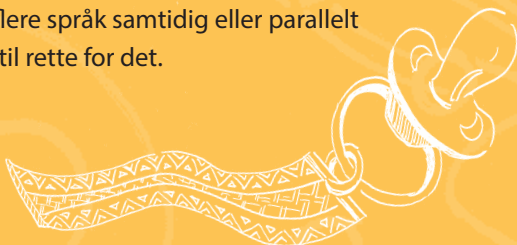

MÁNGA GIELA – LEA VEJOLAŠ!

- 0-5 jáhkásazžan oahppá mánná gielaide buoremusat. Lea dehálaš dan ávkkástallat ja riegeadeami rájes juo hupmat eatnigiela mánáin.
- Váhnemat berrejit árrat mearridit makkár giela áigot hupmat mánáin vai giella lea sajis ovdal riegeadeami. Mánát čatnet giela olbmuide ja nákkejit bures earuhit makkár giela galget geainnaga hupmat.
- Buot mánát sáhttet oahppat mánga giela oktanaga dahje buohtalaga jus dilli láhččojuvvo nu.

FLERE SPRÅK – ER MULIG!

- I alderen 0-5 år er barnet mest mottakelig for å lære språk. Derfor er det viktig å utnytte denne perioden, og snakke morsmålet allerede fra fødselen av.
- Foreldre bør tidlig bestemme hvilket språk som skal snakkes med barnet slik at språket er etablert allerede før fødselen. Barn vil knytte språk til personer og klarer fint å skille mellom hvilket språk det skal snakke med hvem.
- Alle barn kan lære flere språk samtidig eller parallelt dersom det legges til rette for det.

GO MÁNNÁ HUPMÁ MÁŅGA GIELA

De sáhttet váhnemiin dábálaš vuorjašumit nugo:

- Mánná sáhtta seaguhit gielaid ja luoikkahit sániid nannoseamos gielas. Dát lea dábálaš ja vássevaš.
- Mánná sáhtta ádjánit gávdnat sániid dahje sáhttet váilut sánit nuppi gielas. Lea lunddolaš go mánnas sáhttet leat iešguđet vásáhusat goabbat gielas.
- Mánás sáhtta leat jávohis áigodat muhtin áiggi oahpahaladettiin ođđa gielas.

NÅR BARN SNAKKER FLERE SPRÅK

Kan vanlige bekymringer hos foreldre kan være at:

- Barnet kan blande språkene og låne ord fra det sterkeste språket. Dette er normalt og forbigående.
- Barnet kan bruke mer tid på å finne det rette ordet eller mangle det på ett av språkene. Dette er naturlig da barnet vil kunne ha ulike erfaringer på hvert av språkene.
- Når barnet lærer et nytt språk, kan det ha en stille periode av varierende lengde.

“Buori giellastimulánsa bokte mánná
dađistaga oažžu dábálaš giellagálggaid
guktuin gielain.”

“Ved god språkstimulering vil barnet etter
hvert få normale språkferdigheter
i begge språk”

GO MAJORITEHTAGIELLA LEA EARÁ GO VÁHNEMIID GIELLA – MOVT DALLE?

- Jus eatnigiella lea bures ovdánahtton oahppá mánná buoremusat nuppi giela. Go eatnigielat humat mánáin, de leat buorre giellaovdagovva ja dan bokte sihkarast-tát mánnái oadjebas vuodu odđa giela oahppat.
- Eatnigiella/váibmogiella lea dehálaš go mánná dárbaša jedđehusa ja rávvema. Mánnái lea álkit čilget iežas dovdduid su nannoseamos gillii.

HVIS MAJORITETSSPRÅKET ER ET ANNET ENN FORELDRENES SPRÅK – HVA DA?

- Gjennom et godt utviklet morsmål lærer barnet best det andre språket. Dersom du snakker ditt morsmål med barnet, vil du være en god språkmodell, og gjennom det sikre barnet et trygt grunnlag for å lære et nytt språk.
- Morsmålet/Hjertespråket er viktigst når barnet ditt trenger trøst og veiledning. Det er enklest for barnet å gi uttrykk for sine følelser på det språket det behersker best.

OAHPPAT MÁNGA GIELA – LEA VEJOLAŠ!

- Buot gielain lea oktasaš vuođđu, ja lea vejolaš oahppat mánggaid gielaide oktanaga.
- Giella ovdána mánáid eavttuid vuođul, gielat ovdánit buohtalaga, muhto eai dárbbat seammá jođánit ovdánit. Dan ferte earuhit giellaváttisvuođain.
- Mánáin geain leat giellaváttisvuođat leat dábálaččat dat váttisvuođat goappaš gielain. Buot mánát sáhttet oahppat mánga giela.
- Giela oahppá buoremusat stoahkama ja servvoštallama bokte.
- Mánát geain leat giellaváttut dárbbasit bures heivehuvvo birra mii doarju ja ovdánahtá buori giellaovdáneami.

LÆRE FLERE SPRÅK - FULLT MULIG!

- Alle språk bygger på et felles fundament, derfor er det fullt mulig å lære flere språk.
- Språkene utvikles ut fra barnets egne forutsetninger, språkene utvikles parallelt, men ikke nødvendigvis i samme tempo. Dette må ikke forveksles med språkvansker.
- Barn med språkvansker har ofte samme vansker på begge språkene. Alle barn kan lære mange språk.
- Språk læres best i lek og samhandling med andre. Barn med språkvansker trenger et godt tilrettelagt miljø med støtte til å utvikle en god språkutvikling.

GUOVTTE- JA MÁNGGAGIELAT OVDÁNEAPMI - MOVT BARGAT?

- Stoahkan lea dehálaš juohke dáfus, earenoamážit giellanannema dáfus.
- Mánás ferte leat vejolašvuhta geavahit goappaš gielaide aktiivvalaččat. Geavat lagasbirrasa nugo bearraša, ránnjaid, olbmáid, ja fina sámegielat birrasiin doarjun dihte máná sámegielat ovdáneami.
- Geavat giela. Bija sániid vásáhusaide, atte mánnái sániid ja doahpagiid , ja ságastala mánáin.
- Gearddut maid mánná dadjá, ja lasihaste váilevaš sániid cealkagiin.
- Váhnemat ja eará lagasolbmot fertejit sániiguin ja daguideasetguin čájehit ahte guktot gielat leat ovttá árvosaččat. Geavat gielaide aktiivvalaččat, ja bargga dihtomielalaččat giellamovttiidemiin.
- Loga sámegillii mánnái.
- Geahča Sámi mánáid-TV dahje sámegielat digitála reaidduid.
- Guossástala sámegielaigiid.

TO- OG FLERSPRÅKLIG UTVIKLING – HVA MÅ TIL?

- Lek med andre barn er viktig på alle områder, spesielt for god språkstimulering.
- Barnet må få muligheter til å bruke begge språkene aktivt. Utnytt mulighetene i nær familie, hos naboer og venner, og oppsøk samiskspråklige miljøer for å støtte samiskspråklig utvikling.
- Bruk språket aktivt. Sett ord på det dere opplever, gi barnet ord- og begrepsutvikling, og vær i gode dialoger med barnet.
- Gjenta gjerne det barnet sier, og utvid ytringene ved å fylle inn manglende ord o.l.
- Foreldre og andre nærpersioner må vise med ord og handling at begge språkene er like verdifulle. Bruk alle språk aktivt, og vær bevisst på språkstimulering.
- Les for barnet på samisk.
- Se på samisk barne-TV og bruk andre digitale medier med samisk språk.
- Besøk samisktalende.

EAMBBO DIEĐUID ADDET:

- **Dearvvašvuodadivššár**
- **Mánáidgárdi**
- **PP-bálvalus**
- **Sámi váhnenfierpmádagat / Eará váhneamat**
- **Davvi Statped**
- **Sámi lohanguovddáš**
- **Rávagiha “Giellaválljen lea dehálaš”!**
Sámedikki “Sámás Mánáin giellakampanja”

MER INFORMASJON FÅR DU HOS:

- Helsesykepleier
- Barnehagen
- PP-tjenesten
- Samisk foreldrenettverk / Andre foreldre
- Statped Nord
- Nasjonalt senter for samisk i opplæringa
- Veiledningshefte “Språkvalg er viktig!
Sametingets språkkampanje “Snakk samisk med barnet”

SAEMIEN LOHKEMEJARNGE
NASJONALT SENTER FOR SAMISK I OPPLÆRINGA

GIHPPAGA LEABA RÁHKADAN / BROSJYREN ER UTARBEIDET AV:

Sámi lohanguovddáš / Sáme láhkånguovdásj / Saemien lohkemejarnge /
Nasjonalt senter for samisk i opplæringa

www.lohkanguovddas.no

Nuortta Statped / Statped Nord SEAD –

Sáme siirrapedagogalaj doarjja / Samisk spesialpedagogisk støtte

www.statped.no

Mun máhtán
davvisámegiela
ja lullisámegiela

Jeg snakker
norsk
og samisk

Min mor
snakker samisk

Mu áhčči
sámásta

